

Processtappen en stand van zaken besluit binnendijkse ruimte

April 2026

We hebben in Nederland en daarbuiten steeds vaker te maken met weersextremen. Dit zorgt, mede door klimaatverandering, vaker voor hoogwater in het rivierengebied. Om ook in de toekomst water veilig te kunnen afvoeren, onderzoekt het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 wat er nodig is om richting 2100 water veilig af te blijven voeren. Daarvoor wordt een combinatie van maatregelen onderzocht: dijkversterking, maatregelen in de uiterwaarden (buitendijks) en het inzetten van binnendijkse ruimte. Op plekken waar dijkversterking niet meer mogelijk is of waar knelpunten in het riviersysteem ontstaan, reserveren we ruimte binnendijs zodat deze plekken niet volgebouwd worden en rivierverruiming in de toekomst mogelijk blijft. In 2026 neemt het kabinet een besluit over de manier waarop we zorgen voor voldoende afvoercapaciteit en op welke plekken deze ruimte voor de rivier gereserveerd moet worden.

Wat besluiten we nu en wat later?

Als het kabinet besluit dat er meer ruimte voor de rivier gereserveerd moet worden, dan moet op deze plekken door het Rijk een reserveringsgebied wettelijk vastgelegd worden in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). We wijzen in 2026 de globale locaties aan, maar bepalen nog niet de exacte begrenzing die in het Bkl komt te staan. Dit volgt in de nadere uitwerking in 2027 en 2028. Met dit besluit wordt ook besloten of huidige reserveringen blijven bestaan of kunnen vervallen. Er wordt nog geen besluit genomen over de te nemen rivierverruimende maatregelen als een gebied daadwerkelijk ingezet wordt voor rivierverruiming en ook niet over wanneer een maatregel in een reserveringsgebied nodig is. Hoe dit eruit gaat zien, wordt tot en met 2028 uitgewerkt. Met het besluit over binnendijkse reserveringen wordt ook besloten over:

- Wat de stappen zijn om de exacte begrenzing van reserveringsgebieden te bepalen
- Een uitwerking van de regels die gelden in een te reserveren binnendijks gebied zodat duidelijker is wat er wel en niet mag in een reserveringsgebied. Dit gaat ook over op welke momenten wordt bepaald wanneer een reservering daadwerkelijk ingezet moet worden.
- Eerste beeld bij de aanpak van gebiedsuitwerkingen;
- Specifiek voor de Maasvallei: hoe het proces eruit ziet waarin de verschillende beleidsontwikkelingen die in dit gebied spelen, worden geïntegreerd. Dit gaat om het gezamenlijk oppakken van de RvdR2.0-maatregelen met de actualisatie van het toepassingsbereik van de Beleidslijn grote rivieren (Bgr) en de evaluatie van de normen voor de primaire keringen. Omdat deze integratie nog moet plaatsvinden, wordt er in 2026 niet besloten over of er binnendijkse ruimtereserveringen nodig zijn in de Maasvallei.

Er wordt tegelijkertijd met het besluit over binnendijkse reserveringen ook een besluit genomen over hoe het extra water dat bij extreem hoogwater Nederland binnenkomt, wordt verdeeld over de Waal, IJssel en Nederrijn-Lek.

Waarom ruimte reserveren?

Dit jaar worden dus globale locaties aangewezen voor reserveringsgebieden. Dit wordt nu besloten, zodat toekomstige maatregelen mogelijk blijven en deze gebieden niet volgebouwd worden. 2100 wordt hierbij als richtjaar gebruikt, om zo het Nederlandse rivierengebied voor toekomstige generaties veilig en leefbaar te houden. De toekomst is niet volledig te voorspellen. Daarom zijn in de onderzoeken meerdere scenario's naast elkaar gezet. Zo wordt voorkomen dat er nu beslissingen worden genomen, waar we later spijt van krijgen of dat we maatregelen treffen waar we later last van gaan krijgen. Als deze locaties nu niet worden aangewezen, bestaat de kans dat er ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden waardoor rivierverruiming tot veel schade leidt of zelfs onmogelijk wordt. Dit zou het lastig maken om de waterveiligheid op de lange termijn te garanderen en kan ervoor zorgen dat er in de toekomst toch gekozen moet worden voor dijkverhoging op plekken waar dit eigenlijk niet wenselijk is.

Stappen om ruimte te reserveren voor de rivier

Er zijn grofweg vijf stappen te zetten om ruimte voor de rivier te kunnen reserveren (zie afbeelding). Deze staan hieronder ook kort beschreven.

Stap 1. Onderzoek doen Om het besluit over de binnendijkse ruimte te onderbouwen, zijn verschillende onderzoeken gedaan door onafhankelijke, inhoudelijke experts. Er zijn onderzoeken gedaan naar mogelijke maatregelen om de bodemligging aan te pakken en naar de afvoerverdeling bij hoog- en laagwater. Daarnaast is door een onafhankelijk consortium van partijen onderzoek gedaan naar ruimte die de rivieren in de toekomst nodig hebben om water veilig af te blijven voeren. De onderzoeken vormen de basis van het besluit, maar er spelen natuurlijk ook andere afwegingen, zoals financierbaarheid. Overheden en andere partijen die nauw betrokken zijn bij het programma, hebben in de afgelopen periode inzicht gekregen in de onderzoeksresultaten. De onderzoeken komen beschikbaar na besluitvorming in de ministerraad. De exacte timing hiervan is nu nog niet bekend.

Stap 2. Advies over locaties De stuurgroep Ruimte voor de Rivier 2.0 bereidt de besluiten voor. Hierin zitten vertegenwoordigers van het Rijk en regionale overheden: de voorzitter en vicevoorzitters van het Bestuurlijk Platform Rijn en de Stuurgroep Deltaprogramma Maas. De stuurgroep adviseert uiteindelijk de minister over de aan te wijzen locaties waar binnendijkse ruimte nodig is voor de rivier in de toekomst. En dus op welke locaties reserveringen nodig zijn.

Stap 3. Besluit over locaties Na de stuurgroep bespreken en bekrachtigen het Bestuurlijk Overleg Water en het Bestuurlijk Overleg Ruimte voor de Rivier 2.0 de adviezen. Daarna worden deze aan de ministerraad voorgelegd voor besluitvorming. Pas na besluitvorming in de ministerraad, zijn de besluiten formeel genomen.

Stap 4. Van locaties naar gebieden

De besluiten worden vastgelegd in het Ontwerp Nationaal Waterprogramma (NWP) 2028-2033. Vanaf januari 2027 ligt het Ontwerpprogramma zes maanden ter inzage. Dit programma wordt eind 2027 definitief vastgesteld en gaat per 1 januari 2028 in. Zodra de globale locaties voor reserveringsgebieden zijn aangewezen, start het programma met de bepaling van de precieze begrenzing, in afstemming met de omgeving. Hier zal in ieder geval de gemeente, het waterschap en de provincie direct bij worden betrokken. Er wordt hierbij nadrukkelijk gekeken naar waar een mogelijke ruimtereservering het meest knelt met andere ontwikkelingen. Het kan namelijk zijn dat bepaalde gebieden prioriteit vragen in de uitwerking van de reserveringsgebieden en in de uitvoering en/of dat er sneller duidelijkheid moet komen over wat er wel en niet mag in een gebied.

Stap 5. Gebieden vastleggen De precieze begrenzing van een reserveringsgebied wordt vastgelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Hiervoor is langer de tijd nodig en zal in ieder geval niet plaatsvinden vóórdat het Ontwerp NWP ter inzage gaat. Dit proces starten we op na besluitvorming in de ministerraad en loopt door tot in ieder geval eind 2027. Tot en met 2028 werken we tegelijkertijd als programma een maatregelpakket uit, waarmee duidelijk moet worden op welke termijn een reserveringsgebied nodig is en hoe de maatregelen binnendijs en buitendijs er ongeveer uit komen te zien.

April 2026 - Waar staan we nu?

In de stuurgroep van 12 februari is afgesproken om meer tijd te nemen voor de besluitvorming over de binnendijkse reserveringen. Zodat (1) gemeenten meer tijd hebben om inbreng te leveren via de geëigende kanalen en (2) zodat er een completere onderbouwing gegeven kan worden aan de voorgestelde locaties voor reserveringsgebieden. Daarvoor wordt voor de zomer nog aanvullend onderzoek gedaan. De resultaten van dit onderzoek worden in de stuurgroep van 2 juli worden gepresenteerd. Om gemeenten goed te informeren worden de resultaten van de gevoeligheidsanalyse ook gepresenteerd bij de ambtelijke en bestuurlijke overleggen voor de Bedijkte Maas, Waal Merwedes en IJssel voor de zomer. Als de resultaten van de gevoeligheidsanalyse hier aanleiding toe geven, kunnen maatwerkgesprekken gepland worden met een aantal gemeenten.

Het vervolg: van stuurgroep Ruimte voor de Rivier 2.0 naar ministerraad en het NWP

Ondanks dat we extra tijd nemen, blijft de ambitie om dit jaar een keuze te maken over de globale locaties waar binnendijkse ruimte gereserveerd moet worden voor rivierverruiming. Op basis van onderzoeksresultaten, effectbeoordelingen en geïnventariseerde belangen adviseert de stuurgroep over de locaties voor deze reserveringsgebieden. Uiteindelijk besluit het Rijk hierover. Het gaat om het aanwijzen van globale locaties, nog geen nauwkeurig ingetekende gebieden. De precieze grenzen binnen die globale locaties worden pas later vastgelegd met het wijzigen van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Planning

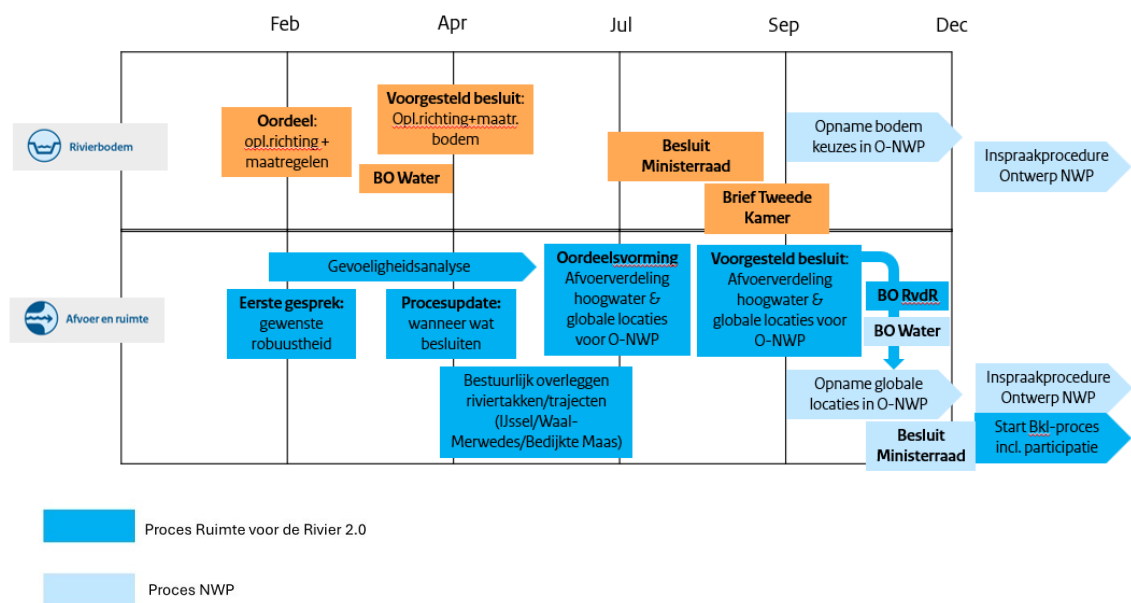
Moment	Activiteit
Februari - mei 2026	Gevoeligheidsanalyse op onderzoeksresultaten binnendijkse ruimte
Maart - juli 2026	Betrekken medeoverheden per riviertak via bestaande overleggen, waar nodig maatwerkgesprekken. - Ambtelijk begeleidingsteam IJssel - Ambtelijke begeleidingsgroep Waal-Merwedes - Ambtelijk overleg Bedijkte Maas - Stuurgroep IJssel - Bestuurlijk Overleg Waal-Merwedes - Bestuurlijk overleg Bedijkte Maas
2 juli 2026	Oordeelsvormende vergadering stuurgroep RvdR2.0 over geadviseerd besluit afvoer en ruimte voor minister over globale locaties voor reserveringsgebieden en handhaven/afwaarderen bestaande reserveringen.
Medio 2026	Besluit Rijk over bodemliggingsmaatregelen, informeren medeoverheden over besluit
17 september 2026	Besluitvormende vergadering stuurgroep RvdR2.0 over advies voor minister over globale locaties voor reserveringsgebieden en handhaven/afwaarderen bestaande reserveringen.

Q3/Q4 2026	Betrekken medeoverheden per riviertak via bestaande overleggen
Q4 2026	Bestuurlijk Overleg Water en Bestuurlijk Overleg Ruimte voor de Rivier 2.0 bekrachtigen keuzes RvdR2.0.
Q4 2026	Besluit Rijk over globale locaties voor reserveringsgebieden en handhaven/afwaarderen bestaande reserveringsgebieden, informeren medeoverheden over besluit.
Q1/Q2 2027	Ontwerp Nationaal Waterprogramma 2028-2033 vanaf januari ter inzage (6 maanden) met besluiten RvdR2.0: - Besluit over bodemliggingsmaatregelen - Besluit over globale locaties voor reserveringsgebieden en handhaven/ afwaarderen bestaande reserveringsgebieden
Q1 2027	Start proces om te komen tot meer gedetailleerde begrenzing van nieuwe reserveringsgebieden binnen de globale locaties, in afstemming met omgeving
2027/2028	Uitwerken precieze begrenzing nieuwe of uit te breiden reserveringsgebieden

Geactualiseerd besluitvormingsproces 2026

Het besluitvormingsproces van dit jaar is aangepast omdat we meer tijd nemen voor de besluitvorming over de binnendijkse ruimte (zie figuur 1). We doen zoals gezegd aanvullend onderzoek, een gevoeligheidsanalyse. Deze is inmiddels opgestart. De resultaten hiervan worden gedeeld in de bestaande overleggen per riviertak, ambtelijk en bestuurlijk. Op 2 juli vergadert de stuurgroep oordeelsvormend, over de resultaten van de gevoeligheidsanalyse en het hele pakket aan onderzoeksresultaten. In de vergadering van 17 september wordt de stuurgroep vervolgens gevraagd in te stemmen met het voorgestelde besluit over de globale locaties. Die globale locaties worden daarna geborgd in het Ontwerp NWP 2028 – 2033 dat eind 2026 wordt vastgesteld in de Ministerraad. Zoals gezegd, start na vaststelling start het proces (incl. participatie) om te komen de precieze begrenzing van reserveringsgebieden zodat deze vastgelegd kunnen worden in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

Het streven is om de resultaten van de gevoeligheidsanalyse in verschillende riviertakoverleggen besproken te hebben voorafgaand aan het Bestuurlijk Platform Rijn, Stuurgroep Deltaprogramma Maas en Stuurgroep RvdR2.0 op 2 juli. Naast de resultaten van de gevoeligheidsanalyse benutten we deze overleggen ook om gemeenten te informeren over het vervolgproces en in gesprek te gaan over de communicatieaanpak voor de tweede helft van het jaar. Deze aanpak ligt voor in de stuurgroep RvdR2.0 van 2 juli.

Figuur 1: Besluitvormingsproces 2026 (aangepast)